

Terrænfrihed på Sct. Hans og i Sct. Hans Have i hjertet af Skjoldungernes Land

Terrænfrihed

på Sct. Hans og i Sct. Hans Have
- i hjertet af Skjoldungernes Land

1. version, 9. december 2021

Ide, tekst, foto og layout:

Bjørns Naturtjeneste

bjørnus.dk

med stor hjælp fra
Gartnerhusgruppen,
Sct, Hans Have,
Roskilde kommune
og Skjoldungernes Land

I efteråret 2017 slog en gruppe interesserede borgere fra Roskilde sig sammen med arkitekt **Flemming Østergaard Nielsen**, der holdt foredrag om sine undersøgelser og oplevelser med det fine gamle ”Gartnerhuset” på Sct. Hans, som han har boet i, restaureret og undersøgt historien bag.

Vi havde forskellige baggrunde og interesser, men var enige om at vi ikke ville se Gartnerhuset forfalde og forsvinde. Det var for godt og smukt et hus, og dets historie var for interessant.

Dets mulige bidrag til Sct. Hans Have og hele det fine hospitalsterræn var for værdifulde til bare at lade stå til.

Vi dannede **Gartnerhusgruppen**, som på forskellige måder arbejdede med at forberede husets genfødsel og nye liv under de nye omstændigheder, når Roskilde kommune overtager Sct. Hans Vest for at udvikle det til en ny bydel med fokus på rekreative, kulturhistoriske og naturlige værdier.

Som et af hjælpemidlerne skabte vi ”*Terrænfrihed*”. Den blev ikke trykt, men brugt til at skabe opmærksomhed.

Nu i 2021 er vi sikre på at Gartnerhusets fremtid er i gode hænder.

Så nu har jeg givet hæftet et bredere sigte, og fået støtte til trykning fra nationalpark Skjoldungernes Land.

I håb om at den kan hjælpe området besøgende til at få lidt mere ud af besøget.

Indtægterne fra salget af den trykte version går til at trykke nye reviderede udgaver efterhånden som udviklingen af bydelen Sankt Hans Vest kræver ny tekst. Pris **30 kr. på MobilePay til 2982 6512** - Frivillige idrag modtages naturligvis også

(Se ekstramateriale på mit netsted bjørnus.dk.)

Bjørn Petersen

Mellem Roskilde havn og Boserup skov

ligger Sct. Hans Hospitals store landskabspark fredfyldt med udsigt til fjord og skov og spor fra en lang kulturhistorie.

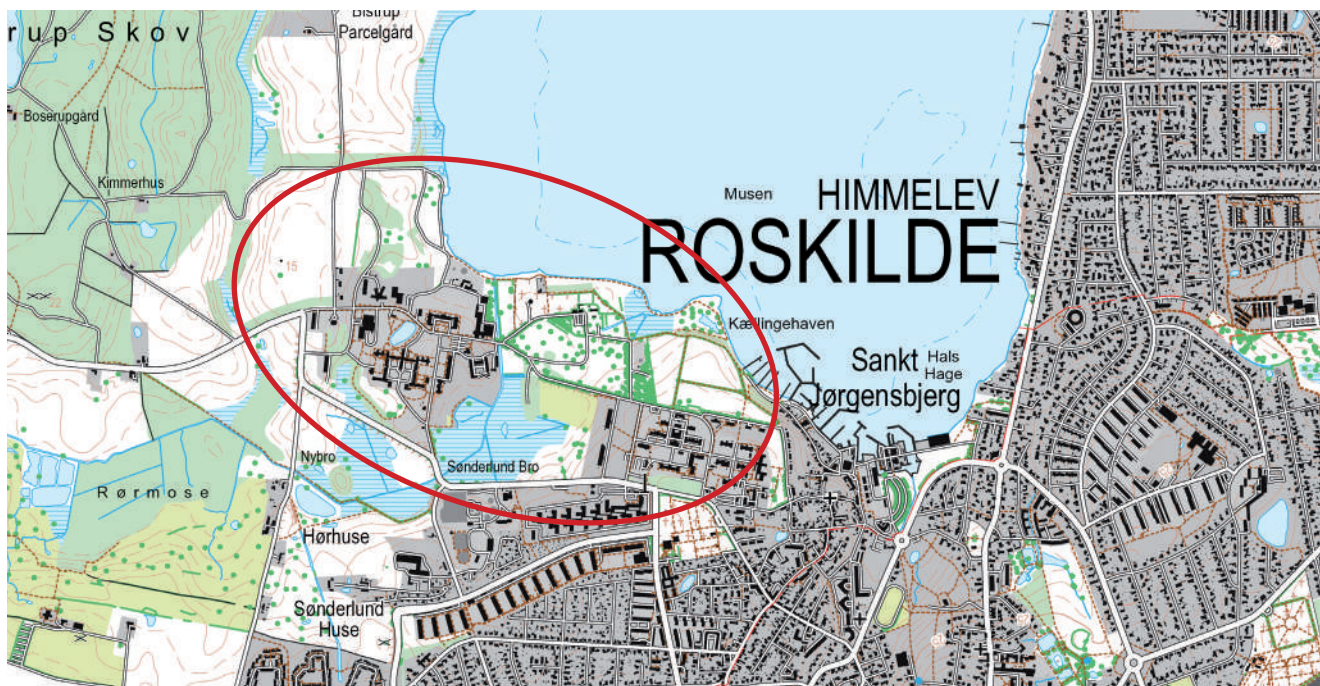
Landskab og bygninger rummer levende minder om anstaltkulturen. Forandringerne i behandlingen af psykisk syge afspejler hele samfundets udvikling i velfærdens epoke, som nu måske snart udrinder?

Hvad kan vi lære af det i dag? Er der inspiration at hente?

Kirke, centralkøkken, kedelhus, linnedmagasin, porthuse, frugtplantager, festplads, grøntsagsland, drivhusgartneri, kirkegård, bådklub og mange andre detaljer viser at Sct. Hans var et helt lille samfund i samfundet.

Få meget mere at vide i museet i det fredede Kurhus og i den socialøkonomiske cafe Sct. Hans Have med drivhuse, terapihave, særudstillinger og meget mere.

Og nyd de smukke omgivelser med fjordudsigt og fredet psykisk sund natur på nogle af roskildensernes foretrukne rekreative stier.

Sct. Hans Hospital ligger i bekvem spadseafstand fra havnen, domkirken, byen og stationen. Omgivet af fjord, strandenge, skov, eng, marker, moser og by. Bus 207 kører igennem med 3 stoppesteder.

Den æstetisk anlagte hospitalspark har fine naturoplevelser og grønne kulturminder.

Driften af parken var i mange år så skånsom at blomster og sjældne svampe har overlevet - trods en periode med forkert pleje siden ca år 2000. Det bliver der nu rettet op på.

Store dele af landskabsparken blev fredet i 1999 på grund af sin naturskønhed og biologi. Der er fri adgang og meget at opleve. Hele ”Vesthospitalet” omdannes fra og med 2022 til en ny bydel.

En klassisk tur går fra Roskilde station over Hestetorvet, gennem Algade (forlængelse af den middelalderlige Roskilde landevej) forbi Domkirken og over Provstevænget (med fjordudsigt) og Byparken til havnens leben, og langs stranden over Kællingehaven til Sct. Hans Have.

Efter et hvil videre ad ”Langeskov” til Boserup skov. Evt bus 207 tilbage.

På vejen kan man møde roskildensere, turister, skjoldunger og i skovens ensomhed: Sig selv.

En central indgang til Skjoldungernes Land

Sct. Hans har direkte adgang til by, fjord, land, skov og kulturhistorie.

Det kan næsten ses som et lille hulspejl af nationalparken.

Historie - Der går tydelige tråde langt tilbage og et lille stykke frem i tiden.

Især 200 års varieret institutionsmiljø (og et stort splinternyt lukket afsnit), men også en masse forbindelser til omgivelserne og deres historier:

Du ser vikingskibe på fjorden og køkkenmødding i klinten ved Kællingehaven.

Fra borgbanken under ”Slottet” udgik Hvideslægtens og Absalons store sjællandske imperium. Meget større end Skjoldungelandet.

Her hørte det store Bistrup gods til, som kong Frederik 3. i 1661 forærede København som tak ”for troeskab og tapper modighed” under svensk belejring.

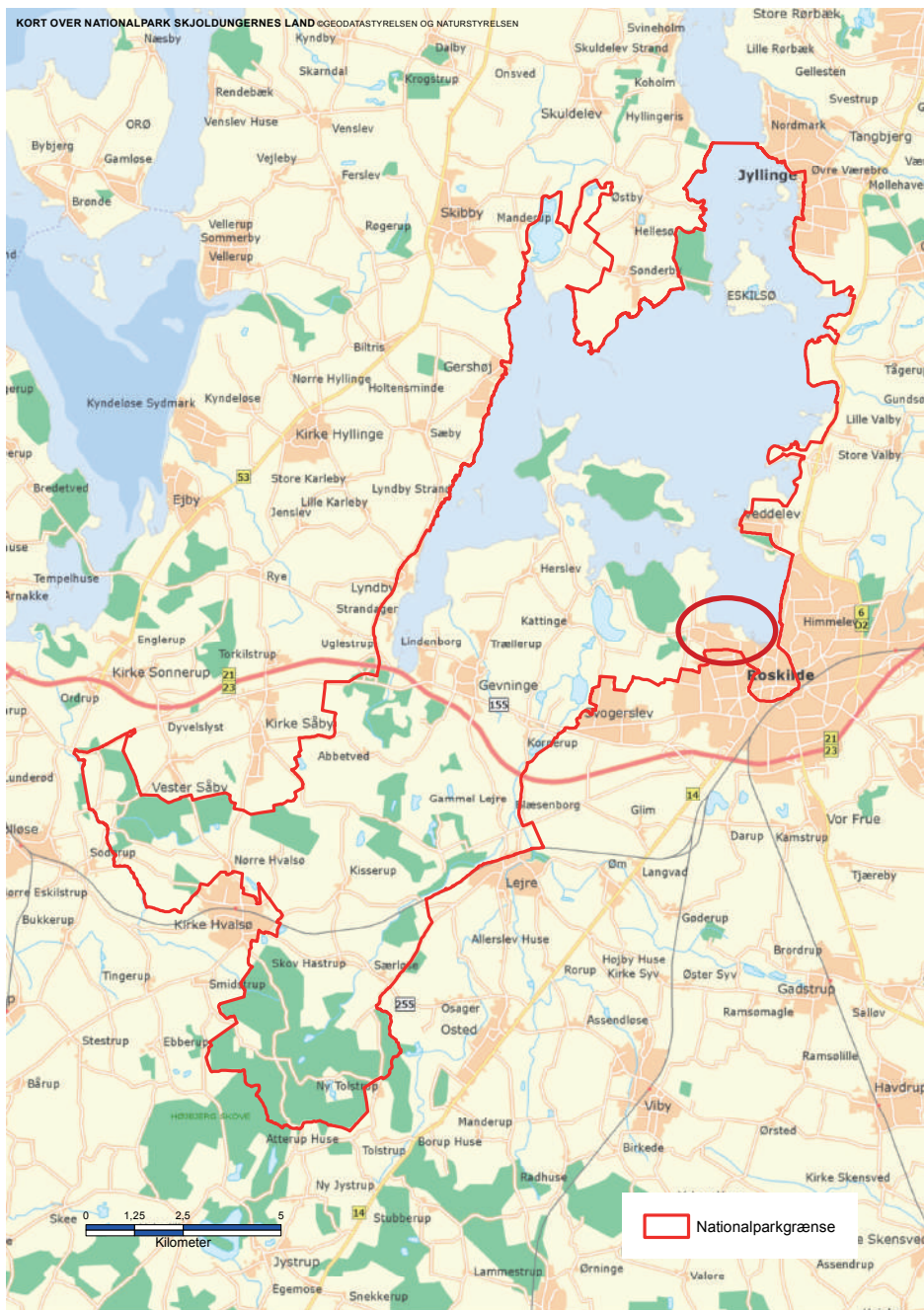
Både her og i nærmeste og lidt fjernere omegn, og helt inde i København foregik der produktion, terapi og omsorg som del af først Bistrups, siden Sct. Hans’s virksomhed. Der er stadig mange spor i omegnen.

Hvis Lejre er Danmarks vugge og Jellingstenen dåbsattesten, så er Bistrup måske konfirmationen. Nutidens landskabs funktioner og sammenhænge er synligere formet af klostervæsen, adelsvælde, reformation, arbejderbevægelse, færdselsveje og velfærd end af sagntidens levn.

Nye tider og udviklinger - Sct. Hans havde for få årtier siden over 2000 patienter (samt personale i døgnbemanding). Nu er der under 200.

Hele vesthospitalet udvikles i 2020-erne til en ny visionær bydel med bæredygtige løsninger på miljø, natur, genbrug, kulturhistorie, socialt liv, ny kultur og oplevelse.

Parkmiljøet er både smukt og slidstærkt, som det skal være for at klare de mange beboere og besøgende i fremtiden. Kommunens naturafdeling og planafdeling arbejder sammen med foreninger og borgere for at øge mangfoldigheden og genbruge de interessante bygninger og kulturlevn på nye bæredygtige måder.

Nem adgang med bus 207, cykel, bil eller til fods.

Museet har åbent onsdag eftermiddag, og efter aftale.

Sct. Hans Have har åbent de fleste weekender og efter aftale.

scthanshave.dk

Naturen har altid åbent, der er fri adgang over det hele; også i Boserup skov og på fjordens strandenge og vandflade.

Fra det smukke Sct. Jørgensbjerg kan man skue ud over havnen.

Velkommen.

I starten af 1800-tallet vidste man at grønt er godt for øjnene og natur er sundt for sjælen. Derfor skabtes overalt i Europa anstalter for psykisk syge på naturskønne steder. København skabte sin på ”Byens Gods” Bistrup, ude ved Roskilde med rødder tilbage til Absalon.

Også meningsfuld beskæftigelse var sundt, så de patienter, der kunne, bidrog til husholdningen i landbrug, gartneri, køkken, vaskeri, systue, brændeforsyning og så videre.

Det havde også betydning for driftsøkonomien og moralen.

I 1950'erne medførte psykofarmaka og nye ideer om behandling, at selvforsyning og naturterapi gled ud. Helt forsvandt det aldrig, for patienter og personale kunne jo mærke at det var godt.

Politiske ønsker om at begrænse skatterne har medført, at der nu kun bruges penge på det mest nødtørftige.

Det mærkes tydeligt i livet i psykiatrien, som er blevet mere begivenhedsløst og trøstesløst.

Fortidens ”institutionalisering”, hvor patienter tabte elementære færdigheder, fordi personalet gjorde alt på deres vegne, afløstes i 1970'erne af miljøterapi, hvor praktiske gøremål i individuelt afmålte doser var en målrettet del af behandlingen.

Men med ideologien om distriktpspsykiatri, hvor selv personer med svære sindssygdomme skal være i eget hjem (og ofte forsumpe dér), er der slet ikke penge til den slags. Istedet er der flere og flere ”svingdørspatienter”, som udskrives så snart presset af nye patienter bliver for stort.

Idag hviler støtten til inkluderende fællesskaber og meningsfulde hverdage i høj grad på frivillige foreninger og særlige projekter.

Et af dem er **Sct. Hans Have**, der har fået lov at bruge det gamle gartneri, som engang forenede produktion, beskæftigelse og haveterapi. Til ny produktion, beskæftigelse og haveterapi!

”Sct. Hans Have” er det nye navn for gartnerafdelingen, der tidligere var centrum for hospitalets selvforsyning med grøntsager, potteplanter og buketter til de mange afdelinger. Patienter hjalp til; i starten som regulær arbejdskraft, senere mest som en slags beskæftigelsesterapi. Hver torsdag kunne afdelingerne afhente buketter og potteplanter i flettede kurve, både fra drivhus og friland inden weekenden. Tilsidst var der et spændende projekt med psykiatrisk haveterapi, indtil også dét blev sparet væk.

Idag er Sct. Hans Have åben for alle som selvstændig socialøkonomisk virksomhed med fokus på mental trivsel. Her er både cafe, urtesalg, afstressning, kunst, yoga, souvenirs, koncerter, gourmetmiddage, naturvejledning, kulturhistoriske vandringer og mulighed for at være med selv - som frivillig, som ansat fra Sct. Hans eller Region Sjællands psykiatri, som medlem af støtteforeningen, eller som gæst i cafe og drivhus; måske under et af de mange arrangementer. Selve haven er altid åben.

Sct. Hans Have er et godt udgangspunkt for at opleve og forstå hospitalets historie. Det gulkalkede *Gartnerhuset*, oprindelig *Påpasserhuset* - til ham, der skulle passe på de indlagte ("lemmerne") i en unik jordstampet byggeteknik fra anstaltens ældste tid har sin helt egen historie, der rækker ud i terrænet, selvforsyningen, socialhistorien, danmarkshistorien og en stor del af det midtsjællandske landskab.

Det skal sættes i stand og rumme formidling om hospitalet og måske særudstillinger om emner, der berører det.

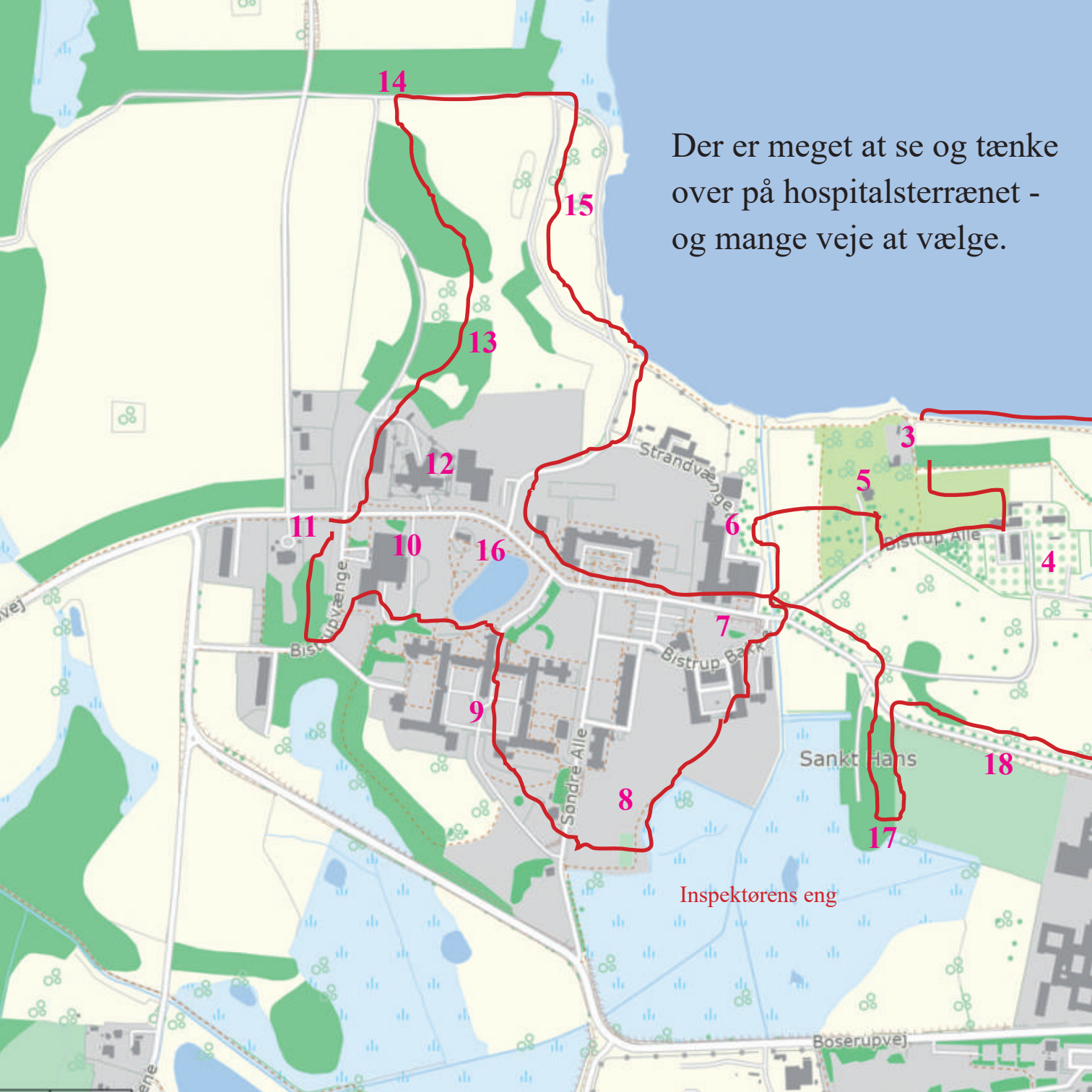
Hospitalets egen kirkegård og kapel ligger i direkte tilknytning til Sct. Hans Have og er rige på fortællinger om skæbner og psykiatri-historie. På kirkegården holdes historiske rundvisninger.

I kapellet holdes koncerter og udstilles kunst, kurateret af Jeppe Kruse, plejeren som i sin tid drev det berømmelige kunstterapeutiske *kunstcenter* på Sct. Hans.

Terrænfrihed

Der er meget at se og tænke
over på hospitalsterrænet -
og mange veje at vælge.

Dette udvalg fører rundt i området og giver et overblik med varierede oplevelser.

1. Skjoldungestien går gennem store dele af nationalparken Skjoldungernes Land, med Gl. Lejre som knudepunkt.

Ved Sct. Hans løber den langs kysten fra Roskilde Havn, forbi Sct. Hans Have og vestpå gennem "Langeskov" (**14**).

Især i weekends møder man mange roskildensere og gæster på strækningen her.

2. Kællingehaven er et yndet udflugtsmål.

Få hundrede meter fra byen er man næsten helt ude i "det vilde".

"Kællingå" er et gammelt navn for ålekvarter - fra før man kendte ålens mærkelige ynglebologi.

3. Bådeklubben med egen bådebro var et af de mange "frynsegoder", hospitalet ydede sine ansatte.

Sct. Hans var på mange måder en god arbejdsplads med sin helt egen kultur.

Med tiden har også andre fået mulighed for at opleve nogle af de kulturminde, der overlever.

4. Sct. Hans Have i det tidligere hospitalsgartneri med drivhuse og terapihave fungerer i dag som socialøkonomisk virksomhed, hvor man kan købe lækre hjemmelavede serveringer, krydderurter, planter og gaveartikler og deltage i forskellige aktiviteter og oplevelser. Man kan også være medlem af foreningen og bidrage til drift, udvikling eller aktiviteter. Eller bare nyde den gode stemning.

Gartnerhuset hører sammen med Søhuset og ”Slottet” til den ældste bygningsmasse fra starten af 1800-tallet. Det har fredningsværdi, bl a på grund af den særlige byggeteknik ”pisé”, der en kort overgang forsøgtes indført i Danmark. Det enestående 185 m² store hus med rum i forskellige størrelser har mange muligheder. Det skal sættes i stand og bl. a. bruges som indgang til at opleve og forstå hele områdets kultur og historie.

5. Kirkegården og kapellet hører til det fredfyldte historiske miljø omkring Sct. Hans Have. Der afholdes koncerter og udstillinger i kapellet og guidede vandringer med spændende psykiatrihistorie på kirkegården, med gravsten over både patienter og personale.

6. Centralmagasinet inklusiv kedelhuset var et centrum for meget af driften. Her lavede man centralvarmen til hele hospitalet, og det var her Linnedmagasinet lå, hvor linned både blev opbevaret og repareret af kvindelige patienter.

Desuden blev patienters evt efterladte tøj vasket og repareret, og kunne udleveres til andre patienter - som jo ofte ankom i en sørgelig forfatning uden mange ejendele.

Komplekset rummer nogle meget spændende og æstetiske rum.
Det skal udvikles som et kulturelt mødested for både besøgende og lokale beboere.

Se kort med numre på midtersiden

7. Absalons borgbanke og ”Slottet” ligger overfor det gamle linnedmagasin. Borgbanken og voldgraven fra Absalons tid er arkæologisk fredet. I nærheden lå den nu forsvundne landsby Bistrup og ”Kristi Blods Kilde”, der vistnok udsprang fra gennemsvivning af en mølledæmning.

En af de gule længer har en lav udbygning, ”latringangen”, fra den ældste tid (1817), hvor de uroligste patienter måtte holdes i celler, næsten som dyr i bås.

Nyd udsigten fra gårdrummet til haven i ådalen.

8. Kæpskoven med tennishane, rågekoloni, lærkesporer, morkler, dyb skygge, meget flotte 150-årige skærm-elme og masser af hassel. Hassel var engang nødvendigt til produktion af tønder, til transport og handel med mange slags varer. Nogle skove var stor-eksportører af båndkæppe til tøndebånd. Mærkeligt nok vokser der ingen hassel i den *mere kendte* Kæpskov (17) øst for Inspektørens eng. Måske har navnet flyttet sig på et tidspunkt.

9. Gottlieb Bindesbølls Kurhus fra 1860 med et næsten labyrintisk system af sidefløje rummer museet (i et gammelt forladt hospitalskøkken), kunstværkstedet ”MASKINE MASKINE”, festsal og en smuk, særpræget kirke. Samt en del senge- og behandlings-rum. Nogle er meget smukke. Det er tomt for patienter, og forventes at skulle rumme ”udadvendte” aktiviteter. **Kurhus** er den eneste fredede bygning på SHH. Anlægget minder om et kloster, stemningen er fredfyldt og næsten højtidelig.

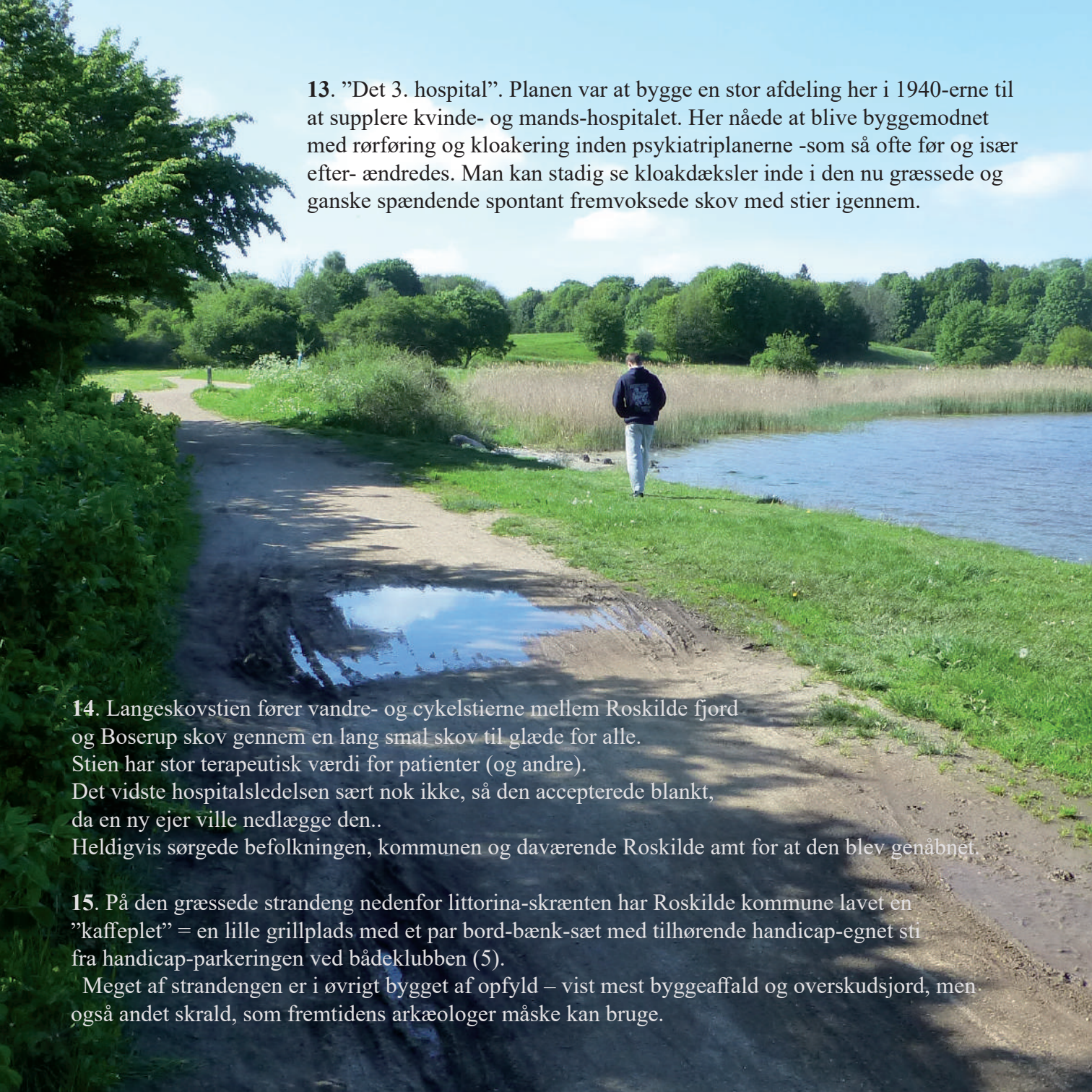
10. Den store bygning Centralkøkkenet med en pæn modernistisk og særdeles funktionel stor kantine var indtil ind i 2020-erne et velfungerende storkøkken. Endda med en mindre sportshal. Centralkøkkenet kunne få en meget værdifuld samlende funktion for fællesskabsbaserede boformer, små integrerende institutioner og måske flere højskoler og andre kulturelle funktioner på Sankt Hans Vest, men af hensyn til økonomien i den nye bydel, må det rives ned og erstattes med boligblokke.

11. Villa d'Este blev bygget som bolig til en rig patient, Palæmona Treschow og hendes tyende. Indtil sin død 1941 boede hun der og blev tilset / behandlet af hospitalet. Det smukke hus siges at være en efterligning af et hus nær Villa d'Este med den berømte park i byen Tivoli øst for Rom.

I mange år var huset og haven hjemsted for patientklubben på Sct. Hans. Et elsket fristed og mødested med masser af aktiviteter for alle. Faciliteret af fastansatte ergoterapeuter.

I bydelen "Sankt Hans Vest" skal huset og den dejlige have være daginstitution.

12. Den stjerneformede bygning "Strandhus" fra 1997 er næst efter "Udsigten" (19) det nyeste af terrænets 200-årige bygningshistorie. Det var sidste skrig og specialdesignet til en ny form for behandling af unge med "debuterende" psykoser. Hegnene udenom er en senere tilføjelse, for afsnittet blev ret hurtigt omdefinert til mere traditionel lukket funktion.

A photograph of a person walking away from the camera on a dirt path that leads towards a body of water. The path is flanked by lush green trees and bushes on the left and tall reeds on the right. The water is calm, reflecting the sky. In the background, there is a dense line of trees under a clear blue sky.

13. ”Det 3. hospital”. Planen var at bygge en stor afdeling her i 1940-erne til at supplere kvinde- og mands-hospitalet. Her nåede at blive byggemodnet med rørføring og kloakering inden psykiatriplanerne -som så ofte før og især efter- ændredes. Man kan stadig se kloakdæksler inde i den nu græssede og ganske spændende spontant fremvoksede skov med stier igennem.

14. Langeskovstien fører vandre- og cykelstierne mellem Roskilde fjord og Boserup skov gennem en lang smal skov til glæde for alle.

Stien har stor terapeutisk værdi for patienter (og andre).

Det vidste hospitalsledelsen sært nok ikke, så den accepterede blankt, da en ny ejer ville nedlægge den..

Heldigvis sørgede befolkningen, kommunen og daværende Roskilde amt for at den blev genåbnet.

15. På den græssede strandeng nedenfor littorina-skrænten har Roskilde kommune lavet en ”kaffeplet” = en lille grillplads med et par bord-bænk-sæt med tilhørende handicap-egnet sti fra handicap-parkeringen ved bådeklubben (5).

Meget af strandengen er i øvrigt bygget af opfyld – vist mest byggeaffald og overskudsjord, men også andet skrald, som fremtidens arkæologer måske kan bruge.

16. Det røde og gule Søhus var tidligere funktionærbolig og herefter cafe (især for patienter med terrænfrihed). Anlægget med søen var oprindelig meget herskabeligt og pynteligt.

17. I den lille Kæpskov lå hospitalets dansepavillon, hvor de legendariske rødgrødsballer blev holdt som afslutning på bærhøsten. Den blev fredet i 1992 på betingelse af at den skulle flyttes fra hospitalet – den kostede 10.000 kr årligt bare i maling og tilsyn. Herefter flyttedes rødgrødsballet til Centralkøkkenet (10). Pavillonen står nu ved kulturhuset Karens Minde i København. Måske kan den en dag vende hjem? Trods navnet Kæpskoven er der ingen antydning af hassel her (men se 8). Til gengæld er det en frodig og fredelig plet i nærheden af Inspektørens Eng.

18 Når byggeriet (19) er færdigt, fjernes jorddepotet fra den fredede tidligere (men ofte oversvømmede) sportsplads. Der skal igen være ådal med græsset eng, genskabt naturlignende profil og skråntskov mod øst.

Se kort med numre på midtersiden

19. En nødvendig del af fremtidens psykiatri: Et stort 4-længet sikret retspsykiatrisk afsnit ved navn ”Udsigten” er taget i brug november 2021. Her kan de langtidsindlagte patienter færdes frit inde mellem murene, når de har det godt nok til selv at gå til samtale, svømning, terapi, frisk luft, besøg hos hinanden, musikundervisning, tandlæge og hvad de nu ellers skal. Og se ud over muren.

Så kan de grimme ”bure” foran afdelingerne fjernes, og hele Vesthospitalet udvikles til ny bydel.

20. Valnøddeplantagen (se hæftets bagside)

21. I en af foldene på Bjergmarken siver en kilde frem, som tidligere fyldte et vandings-vandhul, der nu er fyldt op.

Vandingen var til de udstrakte bede med bær og grøntsager til hospitalets selvforsyning.

Bjergmarken var tidligere bjerg-bøndernes mark – Sct. Jørgens-bjerg hed i daglig tale ”Bjerget”.

Den kønne Knold-fladbælg som endnu vokser her i få eksemplarer er beskrevet fra stedet i Joachim Bursers herbarium fra 1639! Den hører ikke hjemme i Danmark, men har overlevet fra dyrkning, måske til foder, måske til kaffeerstatning eller ”jordkastanier”:

*”Kvinder som meget gerne begæ-
rer Kastanier og ikke kan få dem,
kan spise disse Jordnødder de
giver godt Blod, ukogte dog under-
tiden Lede og Kvalme”.*

(Simon Paulli 1648)

Akvarel: Kirsten Lehrmann Madsen

22. Mands-hospitalets (Østhospitalets) helhedsplanlagte bygningsmasse fra 1880-erne har foruden patientafdelinger rummet nødvendige funktioner for minisamfundet såsom vejebod, bank, industriterapi, tandlægeklinik, ect-stue (til elektrochok), varmtvandsbad, bageri, badehus, sygeplejebolig, hestestald o.m.a., og senere uddannelsesafdeling, forsøgsdyrstald, forskningsafdeling og fagbibliotek.

Her ligger også Heymanns hus: Ligesom Palæmona von Treschow (11) havde Heymann i sin tid egen bolig som var bestemt til at gå i arv til Sct. Hans.

23. Østligst på Bistrup allé står hele 2 porthuse og vidner om en ikke så fjern fortid uden psykofarmaka, men med hegn og plankeværker til beskyttelse. Det fortælles at man kunne høre de sindslidendes skrig udenfor.

I 1950-erne kunne de fleste urolige patienter beroliges medicinsk så meget at murene kunne fjernes og mange få terrænfrihed og sågar udgang til Roskilde. Det var tider!

24. Region Sjællands psykiatri har købt det allerøstligste af Sct. Hans og bygget mere til. Sankt Jørgensbjerg skole fra sidst i 1800-tallet indgår i psykiatrien, bl a med sportshal for patienter. På de grønne arealer østfor havde kunstgartner Wendt i 1800-tallet sin vidt berømte have. Fra ham stammer de flotte skærm-elme i Kæpskoven (8).

Inspektørens eng nær nr 8 lige syd for selve Sct. Hans. Før i tiden var danskernes økonomi meget mere cirkulær og jordnær. En del af hospitalsinspektørens løn var naturligvis rettigheder til naturre-surser. Tidvis oversvømmede enge er frugtbare og har kunnet holde køer med græs og hø.

Roskilde kommune arbejder på at overtage engen og få den græsset igen for naturens skyld.

Se mere på <https://bjørnus.dk/tekst-billeder-og-film/shh/>

Se kort med numre på midtersiden

Fugleperspektiv på udviklingen

Omkring år 1860 lå Sct. Hans Hospital i et naturskønt område ude på landet, lidt udenfor Roskilde. Dalstrøget i midten findes endnu, og planlægges naturgenoprettet. Bemærk hvor langt inde strandene lå. Der er fyldt meget affald i de lavvandede vige gennem tiden. Landvinding? Det meste skravering er park, opholdshaver og dyrket jord. ”Sindssygeanstalt” var åbenbart ikke et fy-ord omkring 1860.

På flyfotoet fra 1945 ser man tydeligt at de store arealer nord for den øst-vestgående Bistrup allé blev dyrket. Det var mest grøntsager til hospitalets selvforsyning. De patienter, der kunne (og ikke vægrede sig for meget) deltog i arbejdet. Mange havde godt af det, uden ligefrem at blive raske.

I 1950'erne blev der opfundet mere effektive psykofarmaka. Man forventede at ville kunne helbrede sindslidelserne, så det begyndte at føles uværdigt at patienter skulle arbejde istedetfor at blive helbredt. Med 60'erne teknologiske udvikling blev massefremstilling billigere, så selvforsynings-arbejdet blev overflødigt. Nu i 2020-erne eksperimenterer man med at genskabe det. For det kan faktisk være godt.

På kortet fra første halvdel af 1970-erne genfindes meget fra 1860-erne, men flere rivende udviklinger er gået igennem anstaltens ideologier, teknologier og dagligliv. Nyt centralkøkken og flere afdelinger, boliger og terapibygninger, er kommet til, ligesom den østligste del (nu Region Sjæl-

lands psykiatri). Det store plejehospital (nu bocenter) Lindegården for livsvarigt kroniske patienter, der er blevet plejekrævende er bygget lige syd for. Den krumme blinde vej foroven tv viser hvor "Det 3. Hospital" skulle ha ligget, havde det ikke været for de nye psykofarmaka, der også betød at hegn og mure kunne reduceres.

Fra 2021 flytter patienter fra vest til et stort nyt afsnit i øst. Vest udvikles til ny bydel. Med intentioner om at bevare natur- og kulturhistoriske værdier.

Det blir spændende at se.

Denne valnøddeplantage sydøst for Sct. Hans Have har sin helt egen historie:

”Endnu en Ting vil jeg gerne nævne ud fra et lille Bevillingsforslag på Bilag 14.

Udgangspunktet er Bestræbelsen for at finde fornuftig og økonomisk Beskæftigelse for de arbejdsdygtige Patienter paa St. Hans Hospital og finde den paa Omraader, der ikke generer de frie Erhverv. Min Tanke er her faldet paa Dyrkning af Valnødder. Hvad der hidtil har været deraf i Danmark, har været spredt og planløst og vist ogsaa ret nytteløst; danske Valnødder er vist mestendels brugt til at give Drengene brune Hænder. Men i England har man gjort praktiske Erfaringer under klimatiske Forhold, som nærmer sig vore egne. Det er ikke helt smaa Interesser, man her rører ved, hvilket man vil forstaa, naar jeg oplyser, at der i 1931 her til Landet er indført Valnødder for 345.000 Kr. og samme Aar Valnøddekærner for 131.000 Kr. Hvis nu den ærede Forsamling vil give den ønskede Bevilling paa siger og skriver 600 Kr., kan altsaa selv denne mørke og fattige Tid række Haanden frem med en værdifuld Gave til Eftertiden. Dette er et Vidnesbyrd mere, hvis et saadant behøves, for at der ikke i og for sig er noget i Vejen med de økonomiske Værdier paa denne Jord, det er blot Menneskenes Haandelag, der somme tider glipper.”

Forslag fremsat af Borgmester Peder Hedeboel i Københavns Borgerrepræsentation 1932-33

”Terrænfrihed” er når psykiatriske patienter får lov til at forlade afdelingen et stykke tid, og gå ud og føle sig fri på det trygge hospitalsterræn, men ikke længere.